

Mottagare
Socialdepartementet

Remiss. Slutbetänkandet Behovsstyrd vård (SOU 2026:38)

Sammanfattning

Region Gotland har tagit del av betänkandet SOU:38 Behovsstyrd vård.

Region Gotland tillstyrker utredningens övergripande inriktning att stärka patientens ställning, korta väntetiderna och bättre utnyttja vårdens samlade kapacitet. Regionen instämmer i uppfattningen att vården ska vara jämlik och att patienter inte ska behöva vänta längre än nödvändigt på bedömning och behandling. Utredningens förslag till ny vårdgaranti innebär både skärpta tidsgränser och inkludering av fler delar av vårdkedjan, bland annat undersökningar, utredningar och återbesök, vilket regionen välkomnar. Regionen tillstyrker inriktningen att ersätta dagens besöksgaranti med en mer ändamålsenlig garanti om medicinsk bedömning. En utvidgad vårdgaranti som omfattar fler steg i patientens vårdprocess, större möjlighet att välja vårdgivare och utvecklad nationell vårdförmedling kan bidra till att fler patienter får vård i tid.

Region Gotland delar utredningens bedömning att vårdens kapacitet behöver stärkas på flera sätt, där bättre nyttjande av den nationella kapaciteten är en viktig del. Som landets enda ö-region innebär det en extra utmaning genom dyra och begränsade alternativa färdsätt. Genomförandet av förändringen behöver ta hänsyn till regionernas förutsättningar så att ambitionen att tillse patientens rätt till vård i tid kan genomföras och erbjudas vård på lika villkor. Staten behöver säkerställa gemensamma nationella förutsättningar, fungerande digital infrastruktur, kvalitetssäkrade data och stöd för kapacitets- och kompetensomställning, medan regionerna behöver ges tillräckligt handlingsutrymme att organisera vården utifrån regionala förutsättningar. Nationell vårdförmedling och ökad möjlighet att välja vårdgivare i annan region är viktiga verktyg, men förutsätter tydliga regler för ersättning, informationsöverföring, eftervård och patientsäkerhet.

En skärpt vårdgaranti innebär ökade krav på kapacitet, bemanning, utvecklande av digitala stöd och administration samtidigt som regionens geografiska läge, begränsade patientunderlag och beroende av utomlänsvård är försvårarande omständigheter. Regionen bedömer att kostnaderna för utomlänsvård, patientresor och kompetensförsörjning kommer att öka och att

dessä konsekvenser behöver analyseras. Vidare bedöms förändringar i patientflöden kunna påverka regionens möjligheter att upprätthålla medicinsk kompetens och långsiktigt bedriva specialiserad vård. För att reformen ska vara genomförbar och ge faktisk patientnytta krävs att den åtföljs av tillräcklig finansiering.

Yttrande

7. Förslag och bedömningar för en behovsstyrd vårdgaranti

7.1 En behovsstyrd vårdgaranti för fler patienter

Utredningen föreslår att vårdgarantin ska bli mer behovsstyrd, omfatta fler patienter och vara bättre anpassad till patientens faktiska vårdkedja.

Region Gotland tillstyrker ambitionen att utveckla vårdgarantin så att den bättre speglar patientens samlade vårdprocess. Att inkludera remisshantering, medicinsk bedömning, undersökningar och återbesök ger en mer rättvisande bild av patientens väntetid.

Regionen vill samtidigt reservera sig mot ett genomförande som inte beaktar mindre regioners förutsättningar. Utredningens förslag innebär att en betydligt större del av den specialiserade vården omfattas av lagstadgade tidsgränser, vilket ställer högre krav på kapacitet- och produktionsplanering, remissflöden, patientkommunikation, vårdförmedling, uppföljning och bemanning samt utvecklande av digitala stöd. Det kräver också medicinsk förankring och prioritering så att behovsprincipen fortsätter att styra när kapaciteten inte räcker till, med särskild hänsyn till patienter med stora och komplexa vårdbehov. En strikt styrning utefter tidsramar riskerar att gynna de flöden som är lättast att mäta.

7.2.1 En garanti om medicinsk bedömning ersätter dagens besöksgaranti

Utredningen föreslår att dagens besöksgaranti i specialiserad vård ersätts av en garanti om medicinsk bedömning inom 30 dagar.

Region Gotland tillstyrker förslaget om att ersätta dagens besöksgaranti med en garanti om medicinsk bedömning. En garanti om medicinsk bedömning är mer ändamålsenlig än en besöksgaranti, eftersom vårdens värde för patienten inte ligger i själva besöket utan i att rätt kompetens gör en relevant medicinsk bedömning och att nästa steg i vårdförloppet kan beslutas. Bedömningen är att betydligt fler besök i specialistvården skulle kunna ske digitalt, en utveckling som främjas av utredningens förslag. Att undersökningar, utredningar och återbesök inkluderas i garantin är positivt och stärker patientens rätt till vård i tid.

Utredningens förslag bedöms i huvudsak utgå från ett nationellt perspektiv och i denna aspekt inte tillräckligt ha analyserat konsekvenserna för små

regioner. Region Gotland bedöms ha god tillgänglighet inom flera områden. Ett begränsat patientunderlag, ett litet sjukhus, omfattande kompetensförsörjningsutmaningar, begränsat med ändamålsenliga lokaler och ett stort beroende av utomlänsvård tillsammans med ö-läget och avsaknad av nära vårdgrannar är strukturella förutsättningar som inte fullt ut kan kompenseras genom förbättrad styrning och ledning. En skärpt vårdgaranti kommer därför sannolikt att kräva ökade resurser i form av personal, lokaler och vårdkapacitet, vilket kan antas medföra betydande kostnadsökningar som behöver finansieras. Det är därför angeläget att staten parallellt stärker förutsättningarna för kompetensförsörjning, nationell kapacitetsplanering och vårdförmedling, så att patientens rätt till vård i tid kan säkerställas även när den egna regionens kapacitet är begränsad.

7.2.2 Tidsfrist för remisshantering och informationsgaranti

Utredningen föreslår att mottagen remiss i specialiserad vård ska granskas inom tre arbetsdagar och att patienten inom den tiden ska få information om att remissen mottagits. Inom tio dagar besked när den medicinska bedömningen ska ske.

Region Gotland tillstyrker förslaget, och instämmer i utredningens bedömning att tillräcklig och tillförlitlig information är viktigt för att minska oro och öka känslan av trygghet. Förslaget stärker patientens ställning. Det innebär att förslaget kommer att kräva förstärkt bemanning, bättre administrativa flöden och fungerande digitala stöd i hela vårdkedjan. En utmaning att beakta är att i den mån kommunikationen med patienterna sker via brev kan det innebära att tidsgränserna inte alltid kan hållas.

Regionen instämmer i utredningens bedömning att kraven på remiss inte ändras. Dock förutsätter de angivna tidsramarna tydliga nationella definitioner när en remiss ska anses mottagen och hur behov av komplettering av remisser ska hanteras.

7.2.3 Förbättrad och mer enhetlig information om vårdgarantin

Utredningen bedömer att informationen om vårdgarantin behöver förbättras och bli mer enhetlig.

Region Gotland tillstyrker bedömningen. Att det finns tydlig information är en förutsättning för att patienten ska känna till vilka krav som kan ställas på hälso- och sjukvården och för att patienten ska kunna dra nytta av vårdgarantin. Lättillgänglig information som är anpassad efter patientens förutsättningar gör vården personcentrerad och mer jämlik. Genom nationella mallar och tekniska lösningar, minskas risken för att varje region bygger egna parallella informationsmodeller. Regionen tillstyrker att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell standard för information om vårdgarantin.

7.2.4 Fler patienter och fler delar av vårdkedjan inkluderas i den nya vårdgarantin

Utredningen föreslår att vårdgarantin ska inkludera fler delar av vårdkedjan, bland annat undersökningar, utredningar och återbesök.

Region Gotland tillstyrker förslaget om skärpta tidsgränser samt förslaget att vårdgarantin ska omfatta fler delar av vårdkedjan. Utredningens förslag innebär att fler patienter ska omfattas av vårdgarantin och att en större del av patientens vårdprocess ingår i de lagstadgade tidsgränserna. Den föreslagna förändringen bedöms ha förutsättningar för att öka jämlikheten i vården och minska risken för undanträngningseffekter. Att inkludera fler delar av vården i vårdgarantin är viktigt men innebär samtidigt en väsentlig förändring, då vårdgarantin flyttas från några få mätpunkter till ett mer heltäckande system som påverkar prioritering mellan nybesök, återbesök, diagnostik och behandling. Det stärker patientens ställning men kräver också en betydligt mer utvecklad förmåga att följa vårdförlopp i flera steg. Ett uppfyllande av den skärpta vårdgarantin innebär ett förnyat krav att kunna följa tillgänglig kapacitet för varje moment i vårdkedjan för att identifiera var eventuella fördröjningar uppstår, och därmed krav på digitalt stöd som stödjer praktisk verksamhetsstyrning. Förändringen innebär därmed nytillkomna behov av utvecklingsarbete.

7.3 En förtydligad reglering av regionernas ansvar för att se till att patienter får vård i tid

Utredningens förslag innebär att regionen ska se till att patienten får vård hos en annan vårdgivare när regionen bedömer att vårdgarantins tidsgräns för medicinsk bedömning eller planerad vård inte kommer att uppfyllas. Det ska ske inom garantins gränser och utan extra kostnad för patienten.

Region Gotland tillstyrker utredningens förslag. För att detta ska fungera i praktiken krävs samtidigt ett tydligt nationellt ansvar för vårdförmedling, kapacitetsöverblick och gemensamma digitala lösningar. God tillgänglighet förutsätter planering, men också personal, vårdplatser, diagnostik, operationskapacitet, lokaler, IT-system och fungerande avtal. För regionerna innebär förtydligandet behov av fördjupad kapacitetsstyrning i hela vårdkedjan. Mindre regioner har sämre skalfördelar när det gäller analysresurser och digital infrastruktur. Staten bör tillhandahålla gemensamma standarder och digitala verktyg samt säkerställa en fungerande nationell vårdförmedling.

Regionen delar inte utredningens bedömning att patientrörligheten endast kommer att öka marginellt. För Region Gotland innebär den geografiska isoleringen att resor till vård i annan region är mer tidskrävande och kostsamma än för fastlandsregioner, vilket påverkar patienternas faktiska möjlighet att utnyttja valfriheten. Samtidigt bedöms en skärpt vårdgaranti öka behovet av utomlänsvård, med högre kostnader för vård, resor och i vissa fall medicinska transporter. Gotlands ö-läge kan därför förväntas påverka förutsättningarna för invånarna att få ta del av vårdgarantin.

Regionen anser att utredningens förslag inte analyserar hur vårdgarantin ska tillämpas när vård inte kan erbjudas inom föreskrivna tidsgränser vare sig i hemregionen eller i annan region. Utredningen utgår från att nationell kapacitet finns tillgänglig, men behandlar inte situationer där kapacitetsbrist råder i hela landet, och en eventuell skyldighet för regionen att söka möjligheter till vård i grannländer.

7.3.1 Regionerna ska planera och organisera för en god tillgänglighet i vården

Utredningens förslag innebär att regionerna ska planera och organisera sin verksamhet så att den främjar en god tillgänglighet.

Region Gotland tillstyrker utredningens förslag att god tillgänglighet i vården är centralt och därför rimligt att tydliggöra i en reglering.

7.4 Finansieringen av omställning till en ny vårdgaranti

Utredningen bedömer att förslagen inte innebär nya åtaganden och att någon ekonomisk reglering enligt finansieringsprincipen därför inte behövs.

Region Gotlands bedömning är att den nya vårdgarantin innebär en ambitionshöjning genom kortare tidsfrister, inkludera fler vårdmoment, mer uppföljning, mer patientinformation, mer aktiv vårdförmedling och mer omfattande datainfrastruktur. Nya eller utökade lagstadgade krav på regionerna måste följas av finansiering.

Regionen anser att utredningens förslag kan antas medföra ökade administrativa kostnader genom utökad handläggning, ekonomisk uppföljning, fakturering och samordning mellan regioner. Dessa konsekvenser behöver analyseras och finansieras. Därtill tillkommer behov av resurser och administrativa kostnader för att informera och hantera de patienter som i och med förslaget kommer att bli aktuella för vård i andra regioner. Regionen anser vidare att utredningens ekonomiska analys inte tillräckligt beaktar mindre regioners sårbarhet med kostnaderna för utomlänsvård och patientresor där Gotland utifrån ö-läget riskerar att drabbas hårdast.

8 En lagstadgad vårdgaranti för barn- och ungdomspsykiatri

8.6.1 En lagstadgad vårdgaranti med särskild tidsgräns för planerad vård inom BUP

Utredningen föreslår en lagstadgad vårdgaranti för BUP om 30 dagar till planerad vård och ytterligare en garanti, om beslut fattas om ytterligare vård skall denna ske inom 30 dagar från beslutet.

Region Gotland tillstyrker utredningens förslag som ligger i linje med överenskommelsen om en förstärkt vårdgaranti för barn och unga som är välkänd och redan tillämpas i verksamheterna. En förflyttning från överenskommelsen om förstärkt vårdgaranti till lagstadgad vårdgaranti innebär en ökad tydlighet och att BUP regleras på samma sätt som övriga

verksamheter, om än med kortare tidsramar. Det innebär samtidigt att barnrättsperspektivet stärks och att vården blir mer jämlik.

Utredningens förslag innebär samtidigt att den skärpta vårdgarantin riskerar att bli kostsam med krav på strukturella förändringar för att tillgodose ökad kapacitet inklusive kompetensförsörjning med risk för ökande kostnader för utomlänsvård. Samtidigt bedöms samverkan med skolan som en nyckelfaktor. Förvaltningens bedömning är att en skärpt vårdgaranti samtidigt behöver kombineras med tydligare ansvarsfördelningen mellan skola, första linjen och BUP för att rätt insats ska ges på rätt nivå. För att klara den nya vårdgarantin måste Första Linjen, elevhälsan, skolan och BUP fungera som en sammanhållen vårdkedja.

8.6.2 Barn och unga bör erbjudas tidiga och stegvisa insatser

Utredningen bedömer att barn och unga bör erbjudas tidiga och stegvisa insatser.

Region Gotland tillstyrker bedömningen och instämmer i utredningens analys att skolan har en särskilt viktig roll. Barn och ungas hälsa inkluderar flertalet aktörer i samhället utöver hälso- och sjukvården, såsom förskola, skola, elevhälsa, socialtjänst och tandvård. Utredningens bedömning behöver därför kopplas till tydliga krav på samverkan och resurser hos samtliga berörda aktörer.

9 Patientens möjligheter att välja utförare inom slutenvård

9.4 Förslag om hur möjligheten att välja utförare kan omfatta slutenvård

Utredningen föreslår att patientens möjlighet att välja utförare av offentligt finansierad vård ska omfatta även slutenvård, med hemregionens godkännande innan kostnadsansvar inträder.

Region Gotland tillstyrker i huvudsak förslaget att stärka patientens möjlighet att välja utförare även inom den slutna vården. En utökad valfrihet kan bidra till kortare väntetider och ge patienten större möjlighet att få vård där kapacitet finns.

Regionen tillstyrker utredningens förslag att hemregionen även fortsättningsvis ska godkänna planerad slutenvård i annan region innan kostnadsansvar uppstår. Detta är en viktig förutsättning för en hållbar kapacitets- och ekonomistyrning. Samtidigt behövs nationellt enhetliga kriterier för när ett godkännande får nekast för att säkerställa rättssäker och likvärdig tillämpning.

Utredningens förslag lägger huvudsakligen ansvaret på hemregionen men mindre på mottagande regioners kapacitet och prioritering av vård i relation till Hälso- och sjukvårdslagen och därmed tänkbara följd effekter som behöver analyseras ytterligare.

Regionen delar inte utredningens bedömning att patienttrörligheten endast kommer att öka marginellt. För Region Gotland innebär den geografiska isoleringen att resor till vård i annan region är mer tidskrävande och kostsamma än för fastlandsregioner, vilket påverkar patienternas faktiska möjlighet att utnyttja valfriheten. Möjligheten att välja vård i en annan region bedöms innebära mer administration och därmed även högre kostnader, genom själva godkännandet av vård, överföring av medicinsk information, fakturahantering och uppföljning av vården. Det behöver också förtydligas när vårdgarantin ska anses uppfylld och hur patientens eget val att avstå erbjuden vård i annan region påverkar regionens ansvar och bedömning från IVO som tillsynsmyndighet. Utredningens förslag utgår från att vårdbehovet kan tillgodoses nationellt, och analyserar inte fullt ut hur vårdgarantin ska fungera när den nationella kapaciteten inte räcker till, inklusive eventuella krav på att söka tillgänglig vårdkapacitet i grannländer.

10 Uppföljning av vårdgarantin

10.5 Socialstyrelsen bör följa upp den nya vårdgarantin med hjälp av patientregistret

Utredningen bedömer att Socialstyrelsen bör följa upp den nya vårdgarantin med hjälp av patientregistret.

Region Gotland tillstyrker bedömningen och anser att uppföljning och proportionerliga sanktioner ska bygga på tillförlitliga och jämförbara data.

10.6 Fortsatt uppföljning och användning av avtal för att använda vårdkapaciteten bättre

Utredningen bedömer att arbetet med förmedling av vård och användning av avtal hos andra vårdgivare bör utvecklas.

Region Gotland tillstyrker bedömningen och ser behov av en väl fungerande nationell vårdförmedling och ett mer enhetligt regelverk för att stärka patienternas valfrihet. Utredningens förslag innebär att en större andel bygger av vårdutbudet bygger på köpt vård, vilket kan ha långtgående konsekvenser för mindre regioner. Små förändringar i patientflöden kan få stor påverkan på ekonomi, kompetensförsörjning och möjligheten att upprätthålla medicinsk kvalitet. För Region Gotland finns en särskild risk att fler patienter kommer att behandlas i andra regioner samtidigt som inflödet av patienter är begränsat. Det kan innebära minskade vårdvolym och därmed påverkan på regionens förmåga att upprätthålla specialistkompetens och långsiktigt försämra regionens förutsättningar att bedriva specialiserad vård.

10.7 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör utvärdera konsekvenserna av den nya vårdgarantin

Utredningen bedömer att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör utvärdera konsekvenserna av den nya vårdgarantin ur ett patientperspektiv.

Region Gotland tillstyrker bedömningen, och vill samtidigt lyfta fram vikten av att följa upp hur den skärpta vårdgarantin har påverkat patienttrörligheten i landet och tillgången till vård.

11 Tillsyn av huvudmännen när vårdgarantin inte följs

11.2.1 IVO får möjlighet att förelägga vårdgivaren med vite

Utredningen föreslår att IVO ska kunna förelägga vårdgivare eller region med vite vid brister i informationsgarantin eller informationsskyldigheten.

Region Gotland tillstyrker IVOs möjlighet till tillsyn och proportionerliga sanktioner när vårdgarantin inte följs, men anser att införandet bör ske stegvis och först efter att nationella definitioner, datamodeller och systemstöd är på plats.

11.3 Bedömning – IVO:s tillgång till uppgifter ur patientregistret

Utredningen bedömer att IVO bör få sekretessbrytande tillgång till vissa individuppgifter ur patientregistret när Socialstyrelsens insamling är på plats.

Region Gotland tillstyrker bedömningen. Det behöver då vara tydligt definierat när vårdgarantin bedöms uppfylld. I Region Gotland förekommer det ofta att patienter väljer att vänta på åtgärd än att behöva resa till en annan region, eftersom resor till och från ön är mer omfattande än att ta sig till en grannregion på fastlandet. Utredningens bedömning tydliggör inte hur patientens eget val att avstå erbjuden vård i annan region till förmån för vård i den egna regionen vid ett senare tillfälle dokumenteras och påverkar IVO:s tillsyn och bedömning.

12 Kontinuitet inom specialiserad vård

12.5.1 Patientens behov och önskemål ska beaktas vid valet av fast vårdkontakt

Utredningen föreslår att patientens behov och önskemål ska beaktas vid valet av fast vårdkontakt, vilket patienten för övrigt har rätt till i all hälso- och sjukvård.

Region Gotland tillstyrker bedömningen och instämmer i bedömningen att det fortsatt behöver finnas en flexibilitet i regelverket avseende vilken profession som kan utses till fast vårdkontakt, i synnerhet för små regioner där behovet av kontinuitet bäst kan tillgodoses via andra professioner än läkare inom vissa bristspecialiteter där läkarkompetens säkras via konsulter.

12.5.2 Tillgången till fast vårdkontakt inom specialiserad vård bör följas upp

Utredningen bedömer att tillgången till fast vårdkontakt inom specialiserad vård bör följas upp via Myndigheten för Vård- och omsorgsanalys.

Region Gotland tillstyrker bedömningen. För patienter med flera vårdkontakter är det avgörande att den fasta vårdkontakten har reellt mandat och strukturer som möjliggör samordning av patientens vård.

13 Konsekvenser av förslagen avsnitt 7–12

Region Gotland konstaterar att utredningen presenterar flera förslag och bedömningar som på många sätt kommer att innebära positiva konsekvenser för patienter och bedöms öka tillgängligheten till vården. Förslagen innebär en angelägen förstärkning av patientens rätt till vård i tid, men medför samtidigt betydande krav på regionernas kapacitet, bemanning, kompetensförsörjning och ekonomiska förutsättningar. För små regioner med begränsade patientvolym och svårigheter att rekrytera och behålla specialistkompetens behöver konsekvenserna analyseras särskilt. Det är angeläget att den nationella regleringen utformas så att vård kan erbjudas i tid utan att små regioners möjligheter att upprätthålla en sammanhållen och långsiktigt hållbar vårdorganisation försämras.

14 Nationella principer för ersättningar och avgifter inom hälso- och sjukvården

14.8.1 Ett system med nationella principer för ersättningar och avgifter inom hälso- och sjukvården

Utredningen bedömer att staten och regionerna bör etablera en gemensam funktion för nationella principer för ersättningar och avgifter.

Region Gotland tillstyrker inriktningen. Nationella principer kan öka jämlikhet och minska otydlighet. Samtidigt måste ersättningsprinciper kunna hantera regionala skillnader i geografi, befolkning, vårdstruktur och kostnadsnivåer. För en mindre region kan samma ersättning få annan effekt än i en storstadsregion. I utredningens förslag saknas en analys av hur nuvarande system avseende ersättningsprinciper ska fungera i praktiken och hur riksavtalet kan behöva förtydligas.

14.8.2 Enhetliga avgifter stärker principen om vård på lika villkor

Utredningen behandlar ersättning av kringkostnader vid nationell vårdförmedling, såsom resor och logi, så att patienten inte drabbas av extra kostnad.

Region Gotland tillstyrker bedömningen, utifrån målet är vård på lika villkor. Särskilt välkomnas en eventuell utredning om hur kostnader kopplade till hjälpmedel och hjälpmedelsförskrivning kan införlivas i ett högkostnadsskydd.

14.8.3 Ersättning av kringkostnader vid nationell vårdförmedling

Utredningen behandlar ersättning av kringkostnader vid nationell vårdförmedling, såsom resor och logi, så att patienten inte drabbas av extra kostnad.

Region Gotland tillstyrker utredningens bedömning att det inte är rimligt att patienten ska bära kostnader som uppstår för att vård inte kan erbjudas i hemregionen, såsom resor och logi. För en ö-region som Gotland kan kringkostnader bli betydande för patienterna där resorna är dyra och det finns få alternativa färdssätt. Om vårdförmedling blir ett centralt verktyg för att klara garantin måste staten analysera kostnader för resor, ledsagare, logi, administration och eftervård.

14.8.4 Regionerna ska erbjuda möjlighet till distanskontakt

Utredningen föreslår att regionerna ska erbjuda möjlighet till distanskontakt när det är lämpligt ur medicinskt perspektiv.

Region Gotland tillstyrker förslaget och att en definition av termen distanskontakt införs i HSL.

14.8.5 Offentligt finansierad digital vård ska vara en integrerad del av hälso- och sjukvården

Utredningen föreslår att offentligt finansierad digital vård ska vara integrerad i vårdkedjan och att fristående digital utomlänsvård begränsas i det att patienten utanför hemregionen inte får välja utförare som endast erbjuder vård genom distanskontakt.

Region Gotland tillstyrker att begreppet distanskontakt regleras i lag och att offentligt finansierad digital vård integreras i regionernas ordinarie vårdssystem. Regionen delar även bedömningen att ren utomlänsvård genom distanskontakt inte ska omfattas av patientens valfrihet. Digital vård behöver vara kopplad till journal, uppföljning, läkemedelsansvar och möjlighet till fysisk vård när det behövs. Regionen anser att utredningens förslag saknar en analys av vilka kostnader och vilket kompetensbehov som uppstår när efterfrågan i stället ska hanteras inom hemregionen. För små regioner med begränsad kompetensbredd och små patientvolym kan dessa konsekvenser bli betydande.

Regionens bedömning är att utredningens förslag att alla distanskontakter ska föregås av en fysisk kontakt inte fullt ut tar hänsyn till att det finns patientgrupper där digital distanskontakt kan vara tillräckligt vid ett första besök. Ett generellt krav på initial fysisk kontakt kan innebära att den flexibilitet för utveckling som behöver finnas i små och relativt isolerade regioner försvinner eller minskas, och kan på så sätt innebära krav på ökade resurser.

14.8.6 Bättre förutsättningar för uppföljning av digital vård

Utredningen bedömer att uppföljningen av digital vård bör förbättras.

Region Gotland tillstyrker bedömningen.

14.9 Konsekvensanalys för förslagen

Region Gotland instämmer i utredningens konsekvensanalys.

15.1.1 Ikraftträdande

Utredningen föreslår ikraftträdande till 1 juli 2028 för huvuddelen av vårdgarantiregleringen.

Region Gotland tillstyrker förslaget ikraftträdande den 1 juli 2028, under förutsättning att nödvändiga nationella standarder, digitala stöd och finansieringsförutsättningar finns på plats. För att reformen ska kunna genomföras ansvarsfullt behöver regionerna tid för systemutveckling, upphandling eller anpassning av digitala stöd, utbildning, lokala rutiner, avtal, produktionsplanering och förankring i verksamheten. Samtidigt behöver staten säkerställa att gemensamma nationella förutsättningar finns på plats.

Region Gotlands samlade bedömning

Region Gotland tillstyrker i huvudsak utredningens ambition att utveckla vårdgarantin till en mer behovsstyrd och sammanhållen garanti som bättre följer patientens vårdprocess. Kortare väntetider, stärkt patientinflytande, utökade möjligheter att välja vårdgivare och bättre utnyttjande av vårdens samlade kapacitet är viktiga mål.

Samtidigt innebär förslagen en betydande ambitionshöjning och ett utökat ansvar för regionerna. För att reformen ska leda till faktisk patientnytta krävs att de skärpta kraven kan förenas med medicinska prioriteringar, patientsäkerhet och vårdens faktiska kapacitet. Regionerna står redan inför ökande vårdbehov, ekonomiska utmaningar och betydande svårigheter att rekrytera och behålla personal. Därtill kommer pågående omställningar av vårdens organisation och arbetssätt samt ökade krav på digitalisering, datahantering och uppföljning.

För en liten region med begränsade specialistvolym och kompetensförsörjningsutmaningar är det särskilt viktigt att reformen tar hänsyn till regionala förutsättningar. Alla vårdbehov kan inte mötas genom att bygga upp egen kapacitet. Möjligheten att använda vårdgivare i andra regioner och utveckla nationell vårdförmedling är därför central. Detta förutsätter dock fungerande nationell infrastruktur, tillförlitlig kapacitetsinformation samt tydliga regler för ersättning, informationsöverföring, medicinskt ansvar och eftervård.

Region Gotland anser vidare att reformens genomförande behöver vara stegvis och bygga på realistiska förutsättningar. Staten behöver säkerställa finansiering enligt finansieringsprincipen samt gemensamma definitioner, kvalitetssäkrade data och digitala stöd innan de nya kraven får fullt genomslag. Även tillsyn och eventuella sanktioner bör införas först när uppföljningssystemen är tillräckligt utvecklade och jämförbara.

Sammantaget bedömer Region Gotland att utredningens förslag kan bidra till en mer tillgänglig och sammanhållen vård, men att reformens genomförbarhet i hög grad är beroende av finansiering, kapacitet, kompetensförsörjning och fungerande nationella stöd. Reformen bör därför genomföras med tydliga nationella förutsättningar och samtidigt ge regionerna tillräckligt handlingsutrymme att anpassa genomförandet till lokala behov och förutsättningar. Målet bör vara att de nya rättigheterna inte enbart blir lagstadgade tidsgränser utan leder till en reellt förbättrad tillgång till vård med bibehållen medicinsk kvalitet och patientsäkerhet.

Region Gotland stödjer målsättningen att stärka patientens ställning och förbättra tillgängligheten i vården. För att reformen ska bli långsiktigt hållbar krävs dock att hänsyn tas till regionernas olika förutsättningar.

För Region Gotland är frågor som kompetensförsörjning, små patientunderlag och begränsad organisatorisk kapacitet avgörande faktorer. Därtill tillkommer ö-läget som innebär dyrare resor med få alternativa färdmedel. Nya lagkrav och statliga styrmedel måste därför kombineras med realistiska krav, nationellt stöd och full finansiering.

Hälsö- och sjukvårdsnämnden

Filip Reinhag
Ordförande hälsö-och sjukvårdsnämnden

Anna Nergårdh
Hälsö- och sjukvårdsdirektör